



**نیازهای مطالعاتی
مرکز پژوهش های
شورای اسلامی
کلان شهر تبریز
برای سال ۱۴۰۲**

متن (PDF) از طریق سایت مرکز به نشانی rctbz.tabriz.ir قابل دریافت است.

شماره: ۱۸-۶/م/پ | تاریخ: ۱۴۰۲/۱/۲۸

آدرس: خیابان توانیر، اول خیابان شفیع زاده، جنب فرهنگسرای شهید بهشتی

الحمد لله



نیازهای مطالعاتی

مرکز پژوهش‌های

شورای اسلامی شهر تبریز

برای سال ۱۴۰۲

شماره: ۱۸-۶/م/پ

تاریخ: ۱۴۰۲/۱/۲۸

حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به مرکز پژوهش‌های شورای شهر تبریز است.
متن (PDF) از طریق سایت مرکز به نشانی rctbz.tabriz.ir قابل دریافت است.
آدرس: خیابان توانیر، اول خیابان شفیع‌زاده، جنب فرهنگسرای شهید بهشتی



rctbz.tabriz.ir

عنوان: نیازهای مطالعاتی مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی کلاّن شهر تبریز، برای سال ۱۴۰۲

پدیدآور: معاونت پژوهشی مرکز

نوع و شماره: اسناد مرکز (۴)

شماره: ۱۸-۶/م/پ | تاریخ: ۱۴۰۲/۱/۲۸

متن (PDF) از طریق سایت مرکز قابل دریافت است

این متن در پرتال جامع مطالعات شهری ایران بارگذاری شده است

دریافت نظر و پیشنهاد: rctc@tabriz.ir | ۰۴۱-۲۱۰۴۰۹۰۰

آدرس: خیابان توانیر، اول خیابان شفیع‌زاده، جنب فرهنگسرای شهید بهشتی

الف- ابزارهای مدیریت هوشمند شهری پایدار

- ❖ با توجه به نقش ابزارها و سامانه‌های نوین در مدیریت شهری، هدف اصلی از مطالعات این بخش ارائه راهکارهای مدیریت هوشمند شهری پایدار در مأموریت‌های مختلف شهری از طریق تحلیل فرایندها و ساختارها، آسیب‌شناسی و ارائه پیشنهادها یا توسعه‌ای سامانه‌های موجود و یا بررسی امکان استقرار سامانه، فرایند، روش یا ابزار مرتبط با مدیریت، نظارت و پشتیبانی تصمیم‌گیری با توجه به ساختارهای قانونی موجود خواهد بود.
- ❖ موارد ارائه شده ذیل عنوان ابزارهای مدیریت هوشمند شهری پایدار، صرفاً بخشی از نیازهای احصا شده این بخش است و مرکز از سایر مطالعات مرتبط در این حوزه که در قالب گفته شده ارسال و در مدیریت شهری تبریز مؤثر تشخیص داده شود استقبال می‌کند.
- ❖ پیشنهاد ارسال برای ابزارهای مدیریت هوشمند شهری پایدار غیر از مشخصات مجری و همکاران، برنامه زمان‌بندی تفصیلی، تعداد ساعات همکاری هر کدام از همکاران و برآورد هزینه‌ها، در قالب شرح دقیق خدمات مورد انتظار باید شامل موارد زیر باشد:
 - شناخت و مشخصات کلی استقرار سامانه، طرح توسعه یا اصلاح و مرور اجمالی تجربیات ملی و جهانی؛
 - شناخت اجمالی بستر موضوع؛
 - دلایل توجیهی نیاز به استقرار سامانه پیشنهادی، اجرای طرح توسعه یا اصلاح با توجه به وضعیت موجود؛
 - بررسی اجمالی برنامه‌ها، احکام و یا فرامین قوانین و طرح‌های بالادست؛
 - شرح مختصری از تجربیات مرتبط مجری.
- ❖ نتیجه نهایی این مطالعات در قالب دفترچه آسیب‌شناسی به همراه گزارش فهرست پیشنهادها یا توسعه‌ای برای سامانه‌ها یا ابزارهای موجود و یا مشخصات، پیش‌نیازهای سامانه بر اساس تحلیل وضع موجود شهرداری تبریز و برآورد هزینه‌های استقرار، توسعه یا اصلاح و مزایای متصور از آن برای سامانه‌ها یا ابزارهای پیشنهادی خواهد بود.

۱. سامانه هوشمند و یکپارچه تعمیر و نگهداری پروژه‌ها با اولویت کاهش هزینه‌ها و ماندگاری بالا
۲. سامانه هوشمند مدیریت کاهش مخاطرات در حوزه خدمات و عمران شهری (HSE)
۳. سامانه هوشمند و یکپارچه پایش کیفیت فضای سبز شهری (تعداد، گسترش، پراکندگی، آفات، بیماری‌ها و...)
۴. سامانه‌های هوشمند در حوزه مدیریت حمل‌ونقل شهری در موضوعاتی (مانند حمل‌ونقل عمومی، زمان‌بندی و نحوه شناورسازی زمان سفر در مدیریت تقاضا، مدیریت پارک حاشیه و پارکینگ‌های عمومی)
۵. سامانه‌های هوشمند حوزه مسکن در موضوع ارزیابی و درجه‌بندی کیفیت مصرف انرژی، ایمنی و زیبایی‌شناختی و موضوع املاک و مستغلات باهدف نظارت و مداخله در قیمت زمین، مسکن و اجاره‌ها
۶. سامانه یکپارچه تأمین زنجیره‌ای محصولات غذایی و کشاورزی در شهر تبریز
۷. ابزارهای لازم برای پیاده‌سازی قانون حدنگار در محدوده و حریم شهر تبریز

ب- تدوین بانک‌های اطلاعات به‌روز

- ❖ باتوجه‌به اینکه کمبودهای آماری موجود یکی از مشکلات اساسی مدیریت هوشمند شهری است، هدف از مطالعات این بخش جمع‌آوری اطلاعات مربوط به وضع موجود شهر تبریز یا راستی‌آزمایی داده‌های موجود جهت تهیه بانک‌های اطلاعات مکان‌مبنا و غیر مکان‌مبنا با قابلیت به‌روزرسانی خواهد بود.
- ❖ موارد ارائه شده ذیل عنوان تدوین بانک‌های اطلاعات به روز، صرفاً بخشی از نیازهای احصا شده این بخش است و مرکز از سایر مطالعات مرتبط در این حوزه که در قالب گفته شده ارسال و در مدیریت شهری تبریز مؤثر تشخیص داده شود استقبال می‌کند.
- ❖ پیشنهاد ارسالی برای تهیه بانک‌های اطلاعاتی غیر از مشخصات مجری و همکاران، برنامه زمان‌بندی تفصیلی، تعداد ساعات همکاری هر کدام از همکاران و برآورد هزینه‌ها، در قالب شرح دقیق خدمات مورد انتظار باید شامل موارد زیر باشد:
 - شناخت اجمالی نیازهای اطلاعاتی در حوزه مورد مطالعه؛
 - شناخت اجمالی از اطلاعات و داده‌های موجود؛
 - تعریف عملیاتی و مفهومی از داده‌های استخراجی، ساختار، ترکیب و مشخصات آنها؛
 - بستر یا قالب مورد استفاده و میزان سازگاری آن با بسترها و سیستم‌های اطلاعاتی موجود شهرداری تبریز؛
 - روش‌های احتمالی به‌روزرسانی داده‌ها باتوجه به ساختار موجود؛
 - روش‌های ارائه داده‌های نهایی در قالب نقشه، جدول، نمودار؛
- ❖ نتیجه نهایی این مطالعات در قالب بانک اطلاعاتی با قابلیت توسعه و به‌روزرسانی خواهد بود و به شکل موردی می‌تواند در قالب کتاب‌های چاپی، کتاب الکترونیک، نقشه، اطلس، محصولات سمعی و بصری منتشر و در اختیار عموم و پژوهشگران قرار گیرد.

۱. اطلاعات سکونتگاه‌های غیررسمی (مانند پراکندگی، جمعیت، مسکن، خدمات، فرهنگ، درآمد و...)
۲. اطلاعات اقتصاد غیررسمی (مانند دست‌فروشان، دوره گردان، بساط گستران، زباله گردان، کودکان کار، زنان شاغل در بخش غیررسمی و...)
۳. اطلاعات مربوط به پراکنش کاربری‌های تجاری - خدماتی و راسه‌های تخصصی آنها، کاربری‌های عمومی (مانند مدارس، مراکز بهداشتی و درمانی، ادارات) و مراکز علمی و تخصصی
۴. اطلاعات فعالین عرصه ساختمان و مسکن شهری
۵. احصا آبراهه‌های شهری تبریز جهت مدیریت سیل و بلایای طبیعی
۶. بخش‌بندی بازار گردشگری شهر تبریز و تکمیل اطلاعات مربوط به خصوصیات و نمای کلی هر بخش
۷. اطلاعات مربوط به قیمت زمین و مسکن شهری
۸. اطلاعات مصرف کالاهای فرهنگی در محلات و بافت‌های عمده شهری
۹. اطلاعات سفر با استفاده از سامانه‌های سیستم حمل‌ونقل عمومی، خوداظهاری شهروندان، شمارنده‌های ترافیک، داده‌های ماهواره‌ای
۱۰. بخش‌بندی بازار مسکن با تأکید بر نیازهای گروه‌های کم‌درآمد گرایش به نوگرایی مسکن، چرخه حیات خانواده، گرایش به توسعه خانه دوم و...
۱۱. بخش‌بندی بازار سفرهای درون شهری و بخش‌بندی بازار خدمات مدیریت شهری
۱۲. پایگاه داده در خصوص سالمندان شهر تبریز
۱۳. اطلاعات مربوط به وضعیت مشاغل شهری به تفکیک جنسیت، گروه‌های سنی، گروه‌های تحصیلی، نوع شغلی، وضعیت مالکیت، مکان استقرار، امکان استقرار در شهرک‌های تخصصی
۱۴. اطلاعات مربوط به اقتصاد گردشگری تبریز، نقش شهرداری تبریز، سهم آن در توسعه اقتصادی شهرداری تبریز و ارزش‌گذاری بناها و آثار بارزش

ج- ارزیابی خدمات و تجهیزات شهری

- ❖ هدف از مطالعات این بخش تهیه چک‌لیست‌های منطبق با معیارهای روز جهانی به‌ویژه مدیریت هوشمند شهری پایدار و شهرسازی فراگیر و ارزیابی وضعیت موجود خدمات و تجهیزات شهری موجود شهر تبریز، همراه با ارائه فهرست اقدامات اجرایی لازم برای بهبود وضع موجود خواهد بود. خدمات و تجهیزات شهری می‌تواند شامل طیف گسترده از موارد از جمله پارک‌ها، پل‌های شهری، مبلمان شهری، روشنایی شهری، خدمات پارکینگ، خدمات گردشگری، میدین فروش محصولات کشاورزی و دامی، گورستان‌ها، خدمات آتش‌نشانی و مدیریت بحران، خدمات حمل و نقل و ترافیک، آسفالت و کفسازی معابر، مسیرهای دوچرخه‌سواری و مانند آن باشد.
- ❖ موارد ارائه شده ذیل عنوان ارزیابی خدمات و تجهیزات شهری، صرفاً بخشی از نیازهای احصا شده این بخش است و مرکز از سایر مطالعات مرتبط در این حوزه که در قالب گفته شده ارسال و در مدیریت شهری تبریز مؤثر تشخیص داده شود استقبال می‌کند.
- ❖ پیشنهاد ارسال برای انجام طرح ارزیابی غیر از مشخصات مجری و همکاران، برنامه زمانبندی تفصیلی، تعداد ساعات مصروفه هر کدام از همکاران و برآورد هزینه‌ها، در قالب شرح دقیق خدمات مورد انتظار باید شامل موارد زیر باشد:
 - بررسی اجمالی استانداردها و سایر اسناد در موضوع مربوطه؛
 - تدقیق تفصیلی موضوع ارزیابی و محدوده مکانی و زمانی؛
 - تشریح دقیق روش‌ها و تکنیک‌های مورد استفاده برای ارزیابی؛
 - امکان‌سنجی پایش مستمر در حوزه مربوطه با توجه به ساختار موجود؛
 - روش‌های ارائه نتایج نهایی در قالب نقشه، جدول، نمودار؛
- ❖ نتیجه نهایی این مطالعات در قالب بانک اطلاعاتی، گزارش‌ها و فهرست اقدامات اجرایی با قابلیت توسعه و به‌روزرسانی خواهد بود.

۱. ارزیابی وضعیت خدمات و تجهیزات شهری در حوزه مدیریت بحران، پدافند غیرعامل و خدمات، تجهیزات حمایتی مانند گرم‌خانه‌ها...
۲. ارزیابی وضعیت فضای سبز شهر تبریز از لحاظ استفاده از الگوهای کشت مناسب و سازگار با اقلیم و شرایط بحران آبی تبریز
۳. ارزیابی فضاهای عمومی در شهر تبریز از منظر فضاهای بی‌دفاع شهری، پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی و...
۴. ارزیابی خدمات و اقدامات شهرداری تبریز از منظر مسئولیت‌های مدنی شهرداری در برابر شهروندان
۵. ارزیابی کیفیت خدمات، تجهیزات و زیرساخت‌های شهری در برابر تغییر اقلیم
۶. ارزیابی وضعیت کالبدی خدمات و تجهیزات شهری بر اساس چک‌لیست‌های استاندارد یا محقق ساخته
۷. ارزیابی تأثیر مؤلفه‌های شهرسازی بر آسایش حرارتی شهروندان شهر تبریز
۸. ارزیابی امکانات و فضاهای فراغت و سرگرمی شهروندان از منظر عدالت فضایی

د- بررسی و آینده پژوهی جایگاه شهر تبریز

- ❖ هدف از مطالعات این بخش مقایسه وضعیت موجود شهر تبریز با آینده پژوهی جایگاه شهر بر اساس معیارها و شاخص‌های مطرح، نظریات، مکاتب و پارادایم‌های اجتماعی و سیاسی با توجه به شرایط بومی تبریز و در نهایت ارائه فهرست اقدامات اجرایی یا پژوهشی لازم برای بهبود یا ارتقای وضعیت شهر تبریز خواهد بود.
- ❖ موارد ارائه شده ذیل عنوان بررسی و آینده‌پژوهی جایگاه شهر تبریز، صرفاً بخشی از نیازهای احصا شده این بخش است و مرکز از سایر مطالعات مرتبط در این حوزه که در قالب گفته شده ارسال و در مدیریت شهری تبریز مؤثر تشخیص داده شود استقبال می‌کند.
- ❖ پیشنهاد ارسالی برای انجام طرح ارزیابی غیر از مشخصات مجری و همکاران، برنامه زمان‌بندی تفصیلی، تعداد ساعات همکاری هر کدام از همکاران و برآورد هزینه‌ها، در قالب شرح دقیق خدمات مورد انتظار باید شامل موارد زیر باشد:
 - بررسی اجمالی معیارها و سایر اسناد در موضوع مربوطه؛
 - تدقیق تفصیلی موضوع ارزیابی و محدوده مکانی و زمانی؛
 - تشریح دقیق روش‌ها و تکنیک‌های مورد استفاده برای ارزیابی و مقایسه؛
 - امکان‌سنجی پایش مستمر در حوزه مربوطه باتوجه به ساختار موجود؛
 - روش‌های ارائه نتایج نهایی در قالب نقشه، جدول، نمودار؛
- ❖ نتیجه نهایی این مطالعات در قالب گزارش شاخص‌های بومی‌سازی شده و گزارش‌های مقایسه‌ای یا آینده پژوهی، تهیه بانک اطلاعاتی و فهرست اقدامات اجرایی با قابلیت توسعه و به‌روزرسانی خواهد بود.

۱. وضعیت شهرسازی شهر تبریز از منظر شاخص‌های شهر فراگیر؛ مانند مناسب‌سازی محیط برای افراد دارای معلولیت، سالمندان، کودکان، زنان و...
۲. آینده پژوهی ابعاد مختلف مدیریت هوشمند شهری پایدار در تبریز (مانند حمل‌ونقل و ترافیک شهری هوشمند، شهرداری الکترونیک، گردشگری هوشمند، اقتصاد دیجیتال، فضای سبز هوشمند، ساختمان‌های هوشمند و معابر هوشمند، مدیریت بحران هوشمند، درآمدهای پایدار مبتنی بر اقتصاد دیجیتال شهرداری، مدیریت هوشمند پسماند، مدیریت هوشمند بهداشت و سلامت شهری و سرمایه‌های انسانی شهرداری، مدیریت هوشمند شهرسازی و تخلفات و حقوق شهروندی)
۳. مطالعه ابعاد جدایی‌گزینی اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی شهر تبریز
۴. مطالعه ابعاد مختلف فقر شهری در تبریز
۵. جایگاه شهر تبریز در ابعاد مختلف شهر اسلامی در حوزه‌های کالبدی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و حقوقی با تأکید بر اصل عدالت
۶. نقد رویکردهای مدیریت شهری از منظر الگوی ایرانی اسلامی (مانند تمرکزگرایی آرامستان‌های شهری)
۷. مدل‌سازی عددی آلودگی‌های زیست‌محیطی و رابطه آن با کاربری اراضی، حمل‌ونقل شهری و سایر اقدامات مدیریت شهری (مانند آلودگی هوا، آلودگی صوتی و آلودگی فلزات سنگین در خاک، برگ و تنه درختان)
۸. وضعیت مدیریت شهری تبریز در ابعاد مختلف حکمرانی خوب شهری (مانند پاسخگویی، شفافیت، مشارکت، انصاف و فراگیری، کارایی، قانون‌مداری، پذیرا بودن)، شهر خلاق، نوآوری شهری، ابعاد مختلف نو شهرگرایی (مانند پیاده‌محوری، محله‌های خوداتکا، حفظ و تقویت ساختارهای سنتی، گونه‌های مختلف مسکن، تنوع در حمل‌ونقل)
۹. مطالعه نقش‌آفرینی فنی و اقتصادی شهرداری تبریز در منطقه مادرشهری حوزه نفوذ کلان
۱۰. مطالعه کیفیت زندگی شهری در سکونتگاه‌های غیررسمی شهر و بافت‌های فرسوده تبریز به‌خصوص محلات اسکان غیررسمی جنوب تبریز
۱۱. مطالعه جایگاه کارآفرینی شهری در وضعیت فعلی شهر تبریز

ه- مطالعات، تجربیات و سیاست‌های شهری

- ❖ هدف از مطالعات این بخش بررسی تجربیات، سیاست‌ها و جدیدترین مطالعات و دستاوردهای شهری در سطوح ملی و بین‌المللی و کاربرد آن برای بهبود یا ارتقای مدیریت شهری باتوجه به ساختارهای حقوقی و اجتماعی فرهنگی شهر تبریز خواهد بود.
- ❖ موارد ارائه شده ذیل عنوان مطالعات، تجربیات و سیاست‌های شهری، صرفاً بخشی از نیازهای احصا شده این بخش است و مرکز از سایر مطالعات مرتبط در این حوزه که در قالب گفته شده ارسال و در مدیریت شهری تبریز مؤثر تشخیص داده شود استقبال می‌کند.
- ❖ پیشنهاد ارسالی برای انجام طرح انتقال تجربیات غیر از مشخصات مجری و همکاران، برنامه زمان‌بندی تفصیلی، تعداد ساعات همکاری هر کدام از همکاران و برآورد هزینه‌ها، در قالب شرح دقیق خدمات مورد انتظار باید شامل موارد زیر باشد:
 - بیان دقیق موضوع مورد مطالعه و ابعاد مختلف آن؛
 - بررسی اجمالی نتایج به‌دست‌آمده و منافع حاصل از اجرا در شهر مبدأ؛
 - بررسی دلایل توجیهی و ضرورت موضوع باتوجه به وضعیت فعلی شهر تبریز و خلاصه مورد انتظار در صورت اجرا در تبریز؛
 - شناخت اجمالی بستر موضوع (اقدامات انجام شده گذشته شهرداری تبریز در راستای موضوع و بررسی برنامه‌ها، احکام و یا فرامین قوانین و طرح‌های بالادست)؛
 - مشکلات و چالش‌های اجرایی احتمالی باتوجه به مقایسه ساختارهای حقوقی، مدیریتی، اجرایی، اجتماعی فرهنگی، اقتصادی و کالبدی تبریز با شهر مبدأ؛
 - لیست منبع یا منابع مورد استفاده نوشتاری (در صورت استفاده از منابع غیرفارسی، سند موردنظر نیز ضمیمه گردد).
- ❖ نتیجه نهایی این مطالعات در قالب دفترچه گزارش تجربیات و پیشنهادهای اجرایی با قابلیت تبدیل به طرح، جهت ارائه به شورای اسلامی شهر باتوجه به ساختار فعلی مدیریت شهری تبریز و روش‌های حل مشکلات و چالش‌های احتمالی مورد بهره‌برداری قرار خواهد گرفت.

۱. بررسی مطالعات و تجربیات در حوزه ساماندهی بافت‌های ناکارآمد و حفاظت از بافت‌های تاریخی، باغات و اراضی کشاورزی، مانند سیاست استفاده از انتقال حق توسعه، فعال‌سازی نهادهای محله محور و...
۲. بررسی مطالعات و تجربیات در حوزه اقتصاد شهری، مانند آسیب‌شناسی جمعیت فعال اقتصادی شهر تبریز، شرکت‌های سرمایه‌گذاری توسعه اقتصاد شهری تبریز، تبلیغات شهری، سرمایه‌گذاری، مدیریت جامع زباله، کاهش زمان و رفع موانع در اجرای پروژه‌های عمرانی، روش‌های مدرن در ترمیم و لکه‌گیری آسفالت معابر در راستای کاهش هزینه‌های مدیریت شهری و استفاده از مصالح جایگزین آسفالت، تولید کودهای آلی از زباله‌ها و ضایعات فضای سبز شهری، استفاده از گیاهان جایگزین چمن و...
۳. بررسی مطالعات و تجربیات در حوزه محیط‌زیست شهری، مانند عدالت زیست‌محیطی، اثرات زیست‌محیطی پروژه زباله‌سوز، جایگزین‌های چمن و سایر گونه‌های آب‌بر در فضاهای سبز شهری، جلوگیری از هدررفت آب‌های زیرزمینی در سطح شهر، بازچرخانی آب‌های خاکستری، مدیریت پسماند، تفکیک زباله از مبدأ، کاهش تولید در مبدأ، تصفیه فاضلاب و شیرابه‌های شهری، استفاده مجدد ضایعات فضای سبز شهری، مصالح ساختمانی پاک و سبز (تصفیه‌کننده هوا، بازتاب‌دهنده، تأمین‌کننده انرژی)، حفاظت، توسعه و پایش محیط‌زیست جانوری و گیاهی شهر و...
۴. بررسی مطالعات و تجربیات در حوزه فرهنگی اجتماعی، مانند مردمی‌سازی برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی و عمرانی، ساماندهی دست‌فروشان و استقرار آنها باتکیه بر بستر فضای مجازی، راهکارهای ایجاد اعتماد عمومی به نهاد شهرداری از طریق شفاف‌سازی هزینه و درآمد و...
۵. بررسی مطالعات، تجربیات و راهکارهای دانش‌بنیان در جهت افزایش تولید و کیفیت محصولات تولیدی عمران شهری، مانند جداول حاشیه معابر با قابلیت نوردهی مناسب، ماندگاری بالا، خودتمیزشونده و...
۶. بررسی مطالعات و تجربیات در حوزه حمل‌ونقل شهری، مانند بررسی سیاست‌ها و تجربیات یکپارچه‌سازی شیوه‌های مختلف حمل‌ونقل عمومی و کاربری‌های شهری در راستای توسعه حمل‌ونقل محور (TOD)، شناسایی حرکت ترافیکی بهینه معابر شهری بر اساس حجم ترافیک، استفاده از پارکینگ‌های مکانیزه در مرکز شهر و محدوده‌های ترافیکی، پیش‌بینی گرایش‌ها و تقاضاهای سفر شهری و...
۷. بررسی مطالعات و تجربیات در حوزه توسعه گردشگری شهری، مانند اقامتگاه‌های بوم‌گردی، رویدادهای تقویمی خاص مانند نوروز، برگزاری جشنواره‌های محلی، نقش گردشگری در افزایش درآمدهای پایدار شهری و...
۸. بررسی مطالعات و تجربیات نوین شهری مانند نوزایی شهری، شهر زیست‌پذیر، شهر خلاق، شهر نوآور، نوشهرگرایی، شهر فشرده، رشد هوشمند شهر بیوفلیک

و- مستندنگاری شهری تبریز

- ❖ با توجه به ضرورت ثبت، نگهداری و انتقال تجربیات فردی و فرهنگ عمومی به‌عنوان منابع دسته اول که با مرور زمان در خطر نابودی قرار دارد و ممکن است به‌کلی از اذهان زدوده شود، هدف از مطالعات این بخش جمع‌آوری منابع فرهنگ عمومی شهر در سه موضوع کلی؛ تاریخ شفاهی شهر تبریز (تجربه‌نگاری شهروندان و مدیریت شهری تبریز بر مبنای مصاحبه با اشخاص برای درک معانی، تفاسیر، روابط و تجربه‌های ذهنی افراد از وقایع، رویدادها و حوادث تاریخی بر اساس دیده‌ها، شنیده‌ها و عملکرد شاهدان، ناظران و فعالان)؛ مستندنگاری فرهنگی اجتماعی با روش‌هایی مانند مردم‌نگاری و مستندنگاری آثار فرهنگی- هنری و تاریخ بلافصل شهر تبریز خواهد بود.
- ❖ موارد ارائه شده ذیل عنوان مستندنگاری شهری تبریز، صرفاً بخشی از نیازهای احصا شده این بخش است و مرکز از سایر مطالعات مرتبط در این حوزه که در قالب گفته شده ارسال و در مدیریت شهری تبریز مؤثر تشخیص داده شود استقبال می‌کند.
- ❖ پیشنهاد ارسالی برای انجام پیمایش غیر از مشخصات مجری و تجربیات مرتبط با موضوع، تعداد و مشخصات همکاران، برنامه زمان‌بندی تفصیلی، تعداد ساعات همکاری هر کدام از همکاران و برآورد هزینه‌ها، در قالب شرح دقیق خدمات مورد انتظار باید شامل موارد زیر باشد:
 - بیان دقیق موضوع و تعیین حدود پیمایش از نظر زمانی و مکانی؛
 - ضرورت موضوع برای مستندنگاری و انتقال تجربیات؛
 - روش‌های مورد استفاده و تشریح دقیق شیوه انجام کار؛
- ❖ نتایج بعد از جمع‌بندی در قالب فایل‌های صوتی گفت‌وگوها به همراه متن تنظیم‌شده (به‌صورت پرسش‌وپاسخ)، گزارش‌های مردم‌شناسی و مستندات مربوط به آثار و میراث فرهنگی- اجتماعی با قابلیت تدوین و انتشار خروجی به شکل کتاب منتشر خواهد شد.

۱. تاریخ شفاهی مدیریت شهری تبریز (تجربه‌نگاری افراد تأثیرگذار شاغل یا بازنشسته شهرداری یا سایر ادارات دخیل در مدیریت شهری، اعضای ادوار شورای اسلامی شهر تبریز، افراد شاغل در مطالعات مختلف حوزه مدیریت شهری مانند طرح‌های توسعه شهری، اساتید و متخصصین شاخص حوزه مدیریت شهری)
۲. تجربه‌نگاری پروژه‌های شاخص شهری مانند قطار شهری، بزرگراه پاسداران، میدان آذربایجان، پارک بزرگ، کوی مسکونی خاوران، پارک‌های جنگلی، پروژه‌های بازآفرینی شهری مانند میدان عتیق، غرب بازار تبریز و...
۳. تاریخ شفاهی محلات و مکان‌های شاخص شهر مانند بازار بزرگ، ائل‌گلی، عینالی، کشاورزی غرب تبریز، استادیوم باغشمال و یادگار امام و...
۴. مستندنگاری محلات شهری (حدود، عناصر شاخص هویتی، گذرها و شخصیت‌های تاریخی، داستان‌ها)
۵. احصا و مستندنگاری طرح‌های سنتی- محلی هنرهای دستی مانند فرش جهت استفاده در معماری و طراحی شهری
۶. تجربه‌نگاری گروه‌های اجتماعی و فعالیت‌های فرهنگی، هنری مردمی مانند سازمان‌های مردم‌نهاد
۷. تجربه‌نگاری فعالیت‌های مساجد محلات
۸. تجربه‌نگاری تحولات اجتماعی، فرهنگی و سیاسی تبریز
۹. تجربه‌نگاری کنش‌ها و حرکت‌های مردمی در دوران انقلاب اسلامی و دفاع مقدس
۱۰. مستندنگاری آیین‌های بومی و محلی شهر تبریز
۱۱. مستندنگاری بازی‌های سنتی شهر تبریز
۱۲. مستندنگاری بازار تاریخی تبریز
۱۳. تجربه‌نگاری در حوزه مشاغل و هنرهای سنتی شهر تبریز
۱۴. تجربه‌نگاری خرده‌فرهنگ‌ها مشاغل مرتبط با فقر شهری و اقتصاد غیررسمی
۱۵. مستندنگاری سبک‌های معماری سنتی و تزئینات ساختمان، ابنیه، خانه‌ها و مجموعه‌های ارزشمند تاریخی و فرهنگی
۱۶. مستندنگاری سیمای شهر در ادوار مختلف توسعه شهری تبریز

ز- بازنگری ضوابط، معیارها و اسناد

- ❖ با توجه به لزوم بازاندیشی و بازشناسی ضوابط، معیارها و اسناد توسعه و مدیریت شهری که در گذر زمان و بر اساس ضروریات زمان خود یا جهت رفع مشکلات و محدودیت‌های گذشته وارد ادبیات مدیریت شهری شده‌اند و اکنون باتوجه‌به تغییر شرایط زیست شهری خود باعث مشکلات عدیده‌ای هستند هدف از مطالعات این بخش بررسی مجدد ضوابط، معیارها و اسناد حوزه مدیریت شهری بر اساس اقتضائات زمان و پیشنهاد اصلاح یا تغییر خواهد بود.
- ❖ موارد ارائه شده ذیل عنوان بازنگری ضوابط، معیارها و اسناد، صرفاً بخشی از نیازهای احصا شده این بخش است و مرکز از سایر مطالعات مرتبط در این حوزه که در قالب گفته شده ارسال و در مدیریت شهری تبریز مؤثر تشخیص داده شود استقبال می‌کند.
- ❖ پیشنهاد ارسالی برای انجام طرح تدوین و بازنگری ضوابط غیر از مشخصات مجری و همکاران، برنامه زمان‌بندی تفصیلی، تعداد ساعات همکاری هر کدام از همکاران و برآورد هزینه‌ها، در قالب شرح دقیق خدمات مورد انتظار باید شامل موارد زیر باشد:
 - بیان دقیق موضوع مورد مطالعه؛
 - بررسی دلایل توجیهی و ضرورت انجام کار؛
 - بررسی اجمالی وضع موجود و روال انجام کار در شهرداری تبریز (دیدگاه مجری در مورد وضع موجود)؛
 - معرفی منابع مورد استفاده جهت مطالعه تطبیقی؛
 - مشکلات و چالش‌های احتمالی؛
- ❖ نتیجه نهایی این مطالعات در قالب دفترچه ضوابط و مقررات اجرایی با قابلیت طرح در شورای اسلامی شهر و ارسال به مراجع ذی‌ربط جهت تصویب خواهد بود.

۱. بازشناسی موضوعات شفافیت، عدالت، کارایی و کفایت در تعرفه عوارض محلی و ارائه راهکارهای بهینه‌سازی آن با تأکید بر درآمدهای پایدار
۲. بازشناسی تطبیقی سازمان اداری شهرداری تبریز (مانند ساختار سازمانی، فرایندها، جریان داده، نظام حقوق، نظام تصمیم‌گیری، نظام ارتقا و شایسته‌گزینی و...)
۳. بازشناسی ضوابط و اسناد مربوط به بازآفرینی شهری به‌خصوص در اراضی که نیازمند بازآفرینی و حفاظت توأمان هستند؛ مانند بافت‌های تاریخی، اراضی کشاورزی شهری و عرصه‌های منابع طبیعی داخل و حریم شهر
۴. بازشناسی تطبیقی ضوابط و اسناد حوزه عمران شهری بر اساس اقلیم شهر تبریز مانند نوع و ترکیب آسفالت، مصالح جایگزین و...
۵. بازشناسی تطبیقی الگوهای رایج ضوابط طرح‌های توسعه شهری مانند سطح اشغال، جهت استقرار بنا، تراکم ساختمانی، ارتفاع مجاز، عرض معابر و حداقل تفکیک کاربری‌های شهری باتوجه‌به اقلیم، هویت، سبک زندگی و نیازهای زندگی خانوار معاصر شهر تبریز و ارائه راهکارهای تنوع‌بخشی به گونه‌های سکونت و استقرار بنا در مجتمع‌های زیستی شهر تبریز
۶. بازشناسی تطبیقی الگوهای رایج ضوابط و اسناد حوزه معماری و طراحی شهری مانند رعایت خط آسمان، روش‌های طراحی معماری درون و بیرون ساختمان‌ها در شرایط مختلف (اقلیمی، فرهنگی و...) متناسب با نیازها، ساماندهی نمای پنجم (نمای پشت‌بام) ساختمان‌ها و...
۷. بازشناسی راهکارهای عملیاتی جهت پالایش کاربری‌های ناهمگون و ناسازگار شهری
۸. بازنگری و تدوین راهنمای مصالح نوین نماهای ساختمان و شیوه‌های اجرایی آن‌ها
۹. بازشناسی تطبیقی ضوابط و مقررات حمل‌ونقل در جهت ایمنی ترافیک، تغییر رفتار رانندگان، شناسایی عوامل انسانی ایجاد تصادفات و راهکارهای کاهش آن و بررسی تأثیر ارتقای فرهنگ و رفتار ترافیکی در بهبود و روان‌سازی حمل‌ونقل
۱۰. بازنگری و تدوین اصول و معیارهای طراحی و مناسب‌سازی محیط شهری برای افراد دارای معلولیت، کودکان، نوجوانان، سالمندان، زنان و...
۱۱. بازشناسی و تدوین اصول، معیارها و استانداردهای جامع توسعه فضای سبز شهری

ح- ارزیابی اثرات اقدامات مدیریت شهری

- ❖ با توجه به نقش غیرقابل‌انکار اقدامات مدیریت شهری در زندگی روزمره شهروندان و محیط‌زیست شهری و ضرورت منطقی و قانونی ارزیابی این موضوع برای جبران یا تعدیل اثرات سوء احتمالی و نیز استفاده از نتایج ارزیابی در اقدامات بعدی، هدف از مطالعات این بخش ارزیابی اثرات اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، زیست‌محیطی اقدامات، مداخلات، رویکردهای کلان مدیریتی، طرح‌های توسعه شهری و پروژه‌های فنی عمران شهرداری تبریز خواهد بود.
- ❖ موارد ارائه شده ذیل عنوان ارزیابی اثرات اقدامات مدیریت شهری صرفاً بخشی از نیازهای احصا شده این بخش است و مرکز از سایر مطالعات مرتبط در این حوزه که در قالب گفته شده ارسال و در مدیریت شهری تبریز مؤثر تشخیص داده شود استقبال می‌کند.
- ❖ پیشنهاد ارسالی برای انجام طرح اثرسنجی غیر از مشخصات مجری و همکاران، برنامه زمان‌بندی تفصیلی، تعداد ساعات همکاری هر کدام از همکاران و برآورد هزینه‌ها، در قالب شرح دقیق خدمات مورد انتظار باید شامل موارد زیر باشد:
 - بیان دقیق موضوع اثرسنجی و تعیین حدود آن از نظر زمانی و مکانی؛
 - بررسی دلایل توجیهی و ضرورت انجام کار؛
 - بررسی اجمالی بستر موضوع؛
 - معرفی محورهای اثرسنجی (اجتماعی، فرهنگی، روانی، زیست‌محیطی، اقتصادی) و روش‌های مورد استفاده در سنجش و ارائه راهکارها؛
 - مشکلات و چالش‌های احتمالی.
- ❖ نتیجه نهایی این مطالعات در قالب دفترچه ارزیابی اثرات شامل دامنه‌یابی، اولویت‌گذاری، سنجش اثرات، ارائه راهکارها و طراحی نظام اعمال راهکارها، با قابلیت تبدیل به طرح جهت ارائه به شورای اسلامی شهر خواهد بود.

۱. پروژه‌های شاخص شهری مانند مرکز خرید لاله پارک، اطلس، مراکز تجاری میدان جهاد، پروژه عتیق، پروژه غرب بازار تبریز، مجتمع‌های در حال احداث آیسان و هشت‌بهشت، بیمارستان‌های جدیدالاحداث مانند بیمارستان ولیعصر، بیمارستان عالی‌نسب، بیمارستان مردانی آذر و... پارک و مجموعه تفریحی ائل گلی و ائل باغی، پارک و شهرسازی باغلارباغی، تفرجگاه عینالی، تفرجگاه عباس میرزا، پارک بزرگ تبریز، نمایشگاه بین‌المللی، مراکز دانشگاهی جدید، مجتمع فرهنگی تبریز، پارک موزه دفاع مقدس، فرهنگسرای الغدير، استادیوم یادگار امام، مقبره الشعرا تبریز، ترمینال مرکزی تبریز، بلوار دو کمال و...
۲. مداخلات و پروژه‌های عمران شهری مانند مسیرگشایی‌ها، تقاطع‌های غیرهم‌سطح، مکان‌یابی کاربری‌های عمومی، پارک‌های محله‌ای و... در بازآفرینی پایدار محلات و بافت‌های ناکارآمد شهری تبریز
۳. طرح‌های توسعه شهری مانند طرح جامع، تفصیلی، موضوعی و موضعی
۴. رویکردهای کلان مدیریت شهری مانند بلندمرتبه‌سازی، پارک حاشیه‌ای، احداث پیاده‌راه‌ها، پراکنش و تمرکز مراکز بهداشتی و درمانی، توسعه‌های جدید در خاوران، مرزداران، شهرک اندیشه، الحاق بافت‌های روستایی و...
۵. وضعیت نظام محله‌ای در فرایند گسترش کالبدی کلان‌شهر تبریز
۶. تحلیل جامعه‌شناختی پیامدهای فرهنگی و اجتماعی توسعه شهر تبریز
۷. مداخلات فرهنگی و اجتماعی شهرداری در شهر تبریز (به تفکیک بافت‌های عمده شهری مانند اسکان غیررسمی، فرسوده، تاریخی، محلات الحاقی) یا پروژه‌های ویژه شهری مانند باغ گلستان، پروژه گجیل و مانند آن
۸. نقش سازمان‌های اقتصادی شهر تبریز، بانک‌ها و بازار سرمایه در تبریز
۹. نقش اقدامات شهرداری و تعاونی‌های مسکن در کالایی‌شدن زمین
۱۰. رتبه فضای کسب‌وکار شهر تبریز و نقش شهرداری در آن
۱۱. میزان اثربخشی اقتصادی شرکت‌ها و سازمان‌های تخصصی شهرداری تبریز

ط- افکارسنجی در حوزه خدمات و سیاست‌های شهری

- ❖ با عنایت به ضرورت توجه به خواست و نظر شهروندان و جلب مشارکت آنان به عنوان اصلی‌ترین مخاطبین مدیریت شهری از یک طرف و بازتاب دیدگاه‌های مردم و قضاوت‌های آنان در خصوص مسائل مختلف مدیریت شهری در سایه سنجش افکار عمومی با رعایت استانداردهای علمی و ابزارهای به‌روز از طرف دیگر، هدف از مطالعات این بخش پایش نظرات و دیدگاه‌های شهروندان در خصوص رویکردها، اقدامات و مداخلات مدیریت شهری در حوزه‌های مختلف مأموریتی خواهد بود.
- ❖ موارد ارائه شده ذیل عنوان افکارسنجی در حوزه خدمات و سیاست‌های شهری، صرفاً بخشی از نیازهای احصا شده این بخش است و مرکز از سایر مطالعات مرتبط در این حوزه که در قالب گفته شده ارسال و در مدیریت شهری تبریز مؤثر تشخیص داده شود استقبال می‌کند.
- ❖ پیشنهاد ارسالی برای طراحی الگوی اثرسنجی غیر از مشخصات مجری و همکاران، برنامه زمان‌بندی تفصیلی، تعداد ساعات همکاری هر کدام از همکاران و برآورد هزینه‌ها، در قالب شرح دقیق خدمات مورد انتظار باید شامل موارد زیر باشد:
 - بیان دقیق موضوع افکارسنجی و تعیین حدود آن از نظر زمانی و مکانی؛
 - بررسی دلایل توجیهی و ضرورت انجام کار؛
 - بررسی اجمالی بستر موضوع؛
 - معرفی روش‌های مورد استفاده در افکارسنجی؛
 - مشکلات و چالش‌های احتمالی.
- ❖ نتیجه نهایی این مطالعات در قالب الگوی افکارسنجی قابل ارائه به مراکز افکارسنجی و در نهایت ارائه نتایج آن به شورای اسلامی شهر خواهد بود.

۱. افکارسنجی دوره‌ای از مردم تبریز درباره عملکرد شورای شهر تبریز
۲. افکارسنجی از مردم تبریز درباره اولویت‌های برنامه‌های راهبردی - عملیاتی پنج‌ساله و برنامه‌بودجه سالانه
۳. افکارسنجی دوره‌ای از مردم تبریز در حوزه‌های عمده مأموریت شهرداری مانند حمل‌ونقل عمومی، پسماند، خدمات شهرسازی، خدمات فنی و عمرانی مانند مسیرگشایی و آسفالت، امکانات فضای سبز و...
۴. واکاوی علل عدم تمایل شهروندان به پرداخت عوارض شهرداری و عدم اخذ مجوزهای شهرسازی
۵. افکارسنجی از مردم تبریز در خصوص اقدامات کلان مدیریتی شهرداری تبریز مانند مداخلات در بافت‌های ناکارآمد شهری، بلندمرتبه‌سازی، پارک حاشیه‌ای، احداث پیاده‌راه‌ها، پراکنش و تمرکز مراکز بهداشتی و درمانی، توسعه‌های جدید شهری: خاوران، مرزداران، شهرک اندیشه، الحاق بافت‌های روستایی و...
۶. سنجش نگرش مخاطبان در خصوص شبکه‌های مجازی و نشریات شهرداری تبریز و تحلیل نیازهای فرهنگی و اجتماعی

ی- ارزیابی دوره‌ای برنامه‌بودجه سالانه

- ❖ با توجه به اینکه سند بودجه شهرداری به‌عنوان یک میثاق عمومی که باید برخلاف شعار و سخنرانی، با عدد و رقم نشان دهد مدیریت شهری چگونه عمل می‌کند در شناخت شیوه عمل مدیریت شهری بسیار حائز اهمیت است، هدف از مطالعات این بخش تحلیل کمی و کیفی برنامه‌های ادواری و بودجه‌های سالیانه شهرداری تبریز خواهد بود.
- ❖ موارد ارائه شده ذیل عنوان ارزیابی دوره‌ای برنامه‌بودجه سالانه صرفاً بخشی از نیازهای احصا شده این بخش است و مرکز از سایر مطالعات مرتبط در این حوزه که در قالب گفته شده ارسال و در مدیریت شهری تبریز مؤثر تشخیص داده شود استقبال می‌کند.
- ❖ پیشنهاد ارسالی برای انجام طرح ارزیابی غیر از مشخصات مجری و همکاران، برنامه زمان‌بندی تفصیلی، تعداد ساعات همکاری هر کدام از همکاران و برآورد هزینه‌ها، در قالب شرح دقیق خدمات مورد انتظار باید شامل موارد زیر باشد:
 - بررسی اجمالی معیارها و سایر اسناد در موضوع مربوطه؛
 - تدقیق تفصیلی موضوع ارزیابی و محدوده مکانی و زمانی؛
 - تشریح دقیق روش‌ها و تکنیک‌های مورد استفاده برای ارزیابی؛
 - امکان‌سنجی پایش مستمر در حوزه مربوطه با توجه به ساختار موجود؛
 - روش‌های ارائه نتایج نهایی در قالب نقشه، جدول، نمودار.
- ❖ نتیجه نهایی این مطالعات در قالب گزارش ارزیابی و راهکارهای عملیاتی با قابلیت تبدیل به طرح جهت ارائه به شورای اسلامی شهر خواهد بود.

۱. ارزیابی عملکرد بودجه سالیانه شهرداری بین محلات و مناطق مختلف شهر از منظر عدالت شهری و تأثیرات توسعه‌ای بلندمدت آن
۲. بررسی نقش خزانه متمرکز در بهبود شاخص‌های عدالت منطقه‌ای ناشی از منطقه‌بندی مصوب شهرداری تبریز
۳. آسیب‌شناسی برنامه‌بودجه سالیانه در حوزه ساماندهی حاشیه‌نشینی
۴. بررسی وضعیت شاخص‌های درآمد پایدار شهرداری در برنامه‌بودجه سالیانه
۵. جایگاه آموزش، پژوهش و مطالعات در برنامه‌بودجه سالیانه
۶. تحلیل نقاط ضعف و قوت در برنامه‌بودجه سالیانه شهرداری تبریز در حوزه‌های مختلف مأموریتی
۷. بررسی و ارزیابی شیوه‌های نوین مولدسازی دارایی‌های شهرداری
۸. بررسی روش‌های تأمین منابع مالی شهرداری تبریز

اولویت‌های پژوهشی ویژه:

۱. تدوین بانک اطلاعاتی مربوط به ساخت‌وسازهای غیرمجاز (تعداد، انواع، پراکنش و...)
۲. بازشناسی تطبیقی ضوابط و اسناد مربوط به مقاوم‌سازی سازه‌های موجود در برابر زلزله
۳. ارزیابی تاب‌آوری زیرساخت‌های شهری مانند راه‌ها، پل‌ها، ابنیه فنی، بناهای شاخص
۴. بررسی جایگاه شهر تبریز بر اساس رویکرد طرح ابتکاری شکوفایی شهری
۵. مطالعه ابزارهای هوشمند و یکپارچه تأمین منابع آبی پایدار و ارتقا راندمان آبیاری
۶. کاهش هزینه‌های مدیریت شهری با باز ساخت نظام محله‌ای، بهبود نواحی کسب‌وکار محلی، توسعه محلات سنتی
۷. مطالعه مردم‌نگارانه فقر و نابرابری شهری
۸. افکارسنجی در حوزه مسئله‌شناسی مدیریت شهری از نظر شهروندان (همسویی اقدامات شهرداری با نیاز شهروندان)
۹. تحلیل کمی و کیفی برنامه راهبردی - عملیاتی شهرداری تبریز
۱۰. تجربه‌نگاری مدیریت بحران مانند زلزله ورزقان و خوی، سیل‌های سال‌های گذشته، زلزله اخیر ترکیه و...

با توجه به هزینه‌های زیست محیطی استفاده از کاغذ، اسناد مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی فقط در قالب الکترونیک منتشر می‌شوند. متن کلیه اسناد، گزارش‌ها و طرح‌های پژوهشی تهیه شده در مرکز در وبگاه مرکز به نشانی: rctbz.tabriz.ir قابل دسترسی است. همچنین این متن‌ها در پرتال جامع مطالعات شهری ایران به آدرس icpus.tehran.ir بارگذاری شده است. لطفاً شما هم با چاپ نکردن این متن‌ها ما را در این زمینه یاری کنید.

نظر رسمی	اظهاری نظر رسمی مرکز در موارد ارجاعی از طرف شورای اسلامی شهر یا شهرداری تبریز
دیدگاه	دیدگاه مرکز در موارد جاری شهری و نقد عملکرد و فعالیت‌های شهرداری و سایر دستگاه‌های اجرایی
گزارش تخصصی	گزارش تخصصی مستخرج از کمیته‌ها، گروه‌های کانونی یا نشست‌ها
انتقال دانش	ارسال مطالب گزیده شده یا چکیده مطالب و گزارش‌های سایر مراکز پژوهشی یا نشست‌های خارج از مرکز
یادداشت	اظهاری نظر کارشناسی توسط افراد خبره که لزوماً مورد تأیید مرکز نیست
انعکاس	تبیین پیشنهاد، انتظار یا مطالبه کارشناسی یا مردمی
خلاصه مدیریت	خلاصه مدیریتی طرح‌های مطالعاتی انجام شده در مرکز
افکارسنجی	گزارش مستخرج از افکارسنجی عمومی یا موردی
تجربه مدیریت	گزارش تجربیات حوزه مدیریت شهری سایر شهرهای داخل و خارج کشور یا گزارش تجربه‌نگاری مدیریت شهری
پرسمان	بیان مسئله یا طرح سؤالاتی در خصوص مسائل جاری شهر از مدیریت شهری و درخواست پاسخگویی
شناخت شهر	گزارش شناخت وضع موجود در قالب متن نقشه یا اینفوگرافی
اسناد مرکز	آیین‌نامه‌ها، فرم‌ها، دفترچه‌های راهنما و سایر مستندات مربوط به شیوه فعالیت مرکز



مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی
کتاب‌ناشر بکیر

نیازهای مطالعاتی سال ۱۴۰۲